

FUNGUS

POPULAIR ORGAAN VOOR DE LEDEN VAN DE
NEDERLANDSCHE MYCOLOGISCHE VEREENIGING

Onder hooge bescherming van H.M. de Koningin-Moeder

„De beteekenis in de natuur van wat klein en onaanzienlijk schijnt... de macht van het kleine... de nu eens teedere, dan weer schitterende schoonheid, die ontluikt op wat ons vuil, leelijk en verworpen toeschijnt... het nieuwe leven, dat oprijst op het oogenblik, dat al wat leeft de winterrust en den dood schijnt in te gaan... doode dingen, die als 't ware levende schoonheid baren!

ED. BERGSMA.

**14e PADDENSTOELTENTONSTELLING OP 1, 2 EN 3
NOVEMBER 1930. Zie blz. 47.**

PADDENSTOELNIEUWS UIT GRONINGEN.

MYCOLOGISCHE VONDSTEN OP EEN FABRIEKSTERREIN.

I.

Even buiten het dorp Ter Apel, in het onderste hoekje van de provincie Groningen, vlak bij de Deutsche grens gelegen, staat een fabriek, die eenig in haar soort is. Niet zoozeer, omdat er weefspoelen worden gemaakt, maar wel door de bijzondere en interessante wijze, waarop het hout, dat daarvoor gebruikt wordt, vóór de eigenlijke fabricage, geperst wordt tot steenharde stukken, waarin men met geen mogelijkheid een spijker zou kunnen slaan. Deze harde blokken hout, „lignostone” genoemd, vormen een buitengewoon geschikt grondmateriaal voor de vervaardiging der weefspoelen, welke daardoor een ongekend weerstandsvermogen en onverslijtbaarheid verkrijgen.

Het hout, dat voor dat persingsprocédé het meest geschikt is gebleken, en dat voor dat doel uiterst zorgvuldig werd uitgezocht door middel van tallooze proeven, is afkomstig van berken, eiken, en, in mindere mate, van iepen.

Tot vóór een 5-tal jaren werd het onbewerkte hout, met name berken uit Zweden en Polen, eiken uit Deutschland en — gezonde

— iepen, voor zoover gebruikt, uit ons land, op de fabriek zelf tot de vereischte stukken gezaagd en het zaagsel, vermengd met bastchilfers, op een paar groote hoopen naast de gebouwen binnen het terrein neergegoid.

De laatste jaren echter komt het hout gezaagd en wel op de fabriek aan, zoodat ook de zaagselproductie ophield en de massa's houtafval sinds dien tijd niet meer zijn toegenomen.

Al dat zaagsel is dus geruimen tijd zoo blijven liggen en met rust gelaten en daardoor is, dank zij de inwerking der elementen en onder invloed van bacteriën en schimmels, die massa langzamerhand veranderd in een eigenaardige, kruimelige, gemakkelijk samenklonterende organische stof, welke als een dikke roodbruine laag, waarin men bij 't loopen soms tot over de enkels wegzakt, op een paar plaatsen naast de fabriek een oppervlak van verscheidene vierkante meters bedekt. Dat de grond daar vruchtbaar is, bleek al uit een weelderigen groei van allerlei planten, gewone soorten, maar bijzonderforsch ontwikkeld; mijn aandacht daarvoor werd echter pas getrokken, toen één der directeuren, die mijn groote belangstelling voor fungi kende, mij op een goeden dag vertelde, dat hij op een van die plekken zulke mooie witte paddenstoelen had zien staan. Tegelijkertijd hoorde ik toen van hem enkele bijzonderheden over het ontstaan en de samenstelling van den grond daar en ik kreeg toen al dadelijk een stille hoop, dat er misschien nog wel iets heel interessants te vinden zou zijn, in verband met al dat uit het buitenland aangevoerde houtafval.

En wat ben ik hem steeds dankbaar gebleven, dat hij mij op die plekjes attent heeft gemaakt. Hij had er trouwens zelf plezier in en informeerde geregeld, of ik er weer wat bijzonders gevonden had, wat dan heel dikwijls het geval bleek te zijn.

Want in den loop van een drietal jaren heb ik daar werkelijk verscheidene interessante en aardige dingen gevonden, voor mij ook nog veel nieuws, en het leek mij dan ook wel de moeite waard, om over enkele daarvan eens wat te vertellen.

De eerste keer, dat ik er kwam — ik herinner 't mij nog zoo goed — was in Augustus '27, en toen ik, gewapend met een tasch vol doosjes en vloeipapier, een mes en een vergrootglas aan den rand van dat nog onbekende terrein stond, voelde ik mij werkelijk, als een ontdekkingsreiziger, die op 't punt staat een onbetreden, maar veelbelovende landstreek binnen te trekken, want het zag er uit de verte al zoo verleidelijk en interessant uit. Een wildernis van hoog opgeschoten planten, van alles door elkaar, vooral bijna manshooge distels, ganzevoeten, melde's en zuringssoorten en daartusschen enkele kale plekken, waar de eigenaardig roodbruine zaagselgrond bespikkeld leek met witte, gele en bruine vlekken, welke wel niet anders dan paddenstoelen konden zijn. En dat alles

zoo in de onmiddellijke nabijheid der sombere fabrieksgebouwen, waarlangs elken dag vele arbeiders hun weg nemen, onbekend met 't moois, dat ze zoo rakelings passeeren.

Zoo leek 't begin dus al goed en het werd nog beter, want toen ik dichterbij kwam, veranderden al die vlekken en stippen in echte paddenstoelen en geen kleintjes ook. 't Eerst viel natuurlijk mijn aandacht op de „mooie, witte“, die al door de directie waren gesignaleerd, en geen wonder, want ze stonden er bij massa's en onder en tusschen de dicht ineengegroeide planten vond ik er nog veel meer. De meeste ervan waren tot groote groepen vereenigd en vele van die zwamklompen bestonden uit meer dan 100 exemplaren, zelfs telde ik in één ervan ongeveer 220 stuks, jonge en oude, welke samen een oppervlak van ruim $\frac{1}{2} M^2$ besloegen.

Afzonderlijk stonden er ook wel, niet veel, maar dat waren ook altijd de allergrootste exemplaren.

En op 't eerste gezicht kon ik ze nog niet eens thuisbrengen; 't meest leken ze nog op witte Ridderzwammen, die ook wel een enkele keer groepsgewijs voorkomen. Maar bij nauwkeuriger bekijken kwam ik al gauw, dank zij 't rijke en in alle stadia aanwezige materiaal, in de goede richting, want toen viel duidelijk de vuil-rose kleur der plaatjes bij oudere exemplaren op en zag ik ook, dat die plaatjes geheel vrij van den steel waren. Het kon dus wel niet anders dan een *Pluteus*-soort zijn. Bij naam kende ik als eenigste witte vertegenwoordiger van dit geslacht de volgens de boeken véél kleinere *Pl. pellitus* en bovendien was deze wijze van groeien in groote groepen toch wel iets heel bijzonders voor een *Pluteus*.

Maar thuis met behulp van boeken en microscoop bleek 't, dat ik hier toch wel degelijk die zeer zeldzame *Pluteus pellitus Pers.* voor me had, waarvan ik ook binnen eenige dagen de bevestiging kreeg van mej. Cool, aan wie ik — het was kort vóór haar overlijden — een paar mooie exemplaren had gestuurd. Zulke geweldig groote had zij ook nog nooit gezien.

En daar stond me nu die in ons land toch zeer weinig voorkomende paddenstoel — de eenigste mij tot nu bekende vindplaatsen zijn Zwolle, Bilthoven, Hengelo, Denekamp en Winterswijk — daar bij honderden en nog eens honderden, een prachtig gezicht, zoovele en zulke groote zwammen op een kleine plek bij elkaar. En toen ik een eind verder achter een groote loods nog een dergelijk terreintje vond, bleken er daar nog veel meer te groeien, zoodat het totale aantal zeker in de duizenden liep. Verreweg de meeste waren verscholen onder en tusschen een rijke distelvegetatie, zoodat ik er tot mijn spijt geen foto van kon nemen, die de moeite waard was.

Ik heb toen maar getracht door een paar teekeningen iets van

deze mooie paddenstoel vast te leggen ¹⁾). Een korte beschrijving moge hier nog even volgen:

Hoed: eerst bolvormig, later uitgespreid met bult in 't midden en soms omgekrulden, vaak ingescheurden rand, 5-25 cm.!, vuilwit tot grijsachtig geel van kleur, in 't midden geelbruin, vaak met donkerder wratjes en knobbeltjes, waardoor de opperhuid soms gebarsten lijkt. Oppervlak glad, iets vezelig, bij droogte zijdeachtig glanzend.

Plaatjes: jong wit, later licht- tot donker-vuil-rose, dicht opeen, vrij.

Steel: cilindrisch, gevuld, onderaan meestal duidelijk knolvormig, tot 15 cm. lang en 1-6 cm. dik; kleur als van den hoed, met donkere vezeltjes.

Vleesch: wit, vrijwel reukeloos en smakeloos.

Groeit, althans bij Ter-Apel, bij voorkeur in groote groepen van enkele exemplaren tot meer dan 200 stuks bij elkaar, op zaagsel van berken en eiken uit Zweden, Polen en Duitschland. Eind Mei-November.

Welk een verschil geven de in de boeken opgegeven maten van deze zwam met die, welke ik bij de mijne vond! Zoo geeft, om er maar enkele te noemen, Ricken voor den hoed op 5-9 cm., Bigeard 4-10 cm., Lindau 3-6 cm., Constantin 4-5 cm.! En mijn grootste exemplaar was plm. 25 cm. in doorsnee, terwijl de meeste oudere zeker 10-20 cm. haalden! Ik veronderstel, dat de eigenaardige bodemgesteldheid een bijzonder gunstigen invloed op den groei heeft uitgeoefend.

Uit teekening en beschrijving zal men bemerken, dat deze *Pluteus pellitus*, behalve wat de kleur betreft, overeenkomst vertoont met een frisch ontwikkelde hertenzwam (*Pluteus cervinus*), die men vrij algemeen op loofhoutstronken vindt. Temeer viel die gelijkenis nog op, omdat deze hertenzwam ook op dit terrein groeide, eveneens met abnormale afmetingen, maar steeds geheel gescheiden van zijn blanke soortgenoot.

Door enkele auteurs wordt *Plut. pellitus* werkelijk voor een witte variëteit van *Pl. cervinus* gehouden, maar ik ben 't met de meesten eens, dat men met een aparte soort te maken heeft. Want er zijn enkele typische verschillen, waarvan het eerste is, dat de steel van *P. p.* vrijwel steeds een duidelijke knolvormige verdikking aan den voet heeft, welke bij *P. c.* eigenlijk niet voorkomt. Het tweede verschil lijkt mij belangrijker, maar is alleen met behulp van een microscoop vast te stellen, en bestaat daarin, dat de cystiden, die evenals bij bijna alle *Pluteus*-soorten in groot aantal

¹⁾ Tot haar groot leedwezen beschikt de redactie niet over de noodige fondsen om de mooie teekeningen van den schrijver op te nemen. Zij moet volstaan met te verwijzen naar de 14e Tent., waar zij te zien zullen zijn.

tusschen de basidiën aan de lamellen voorkomen en meestal voorzien zijn van stekeltjes, bij *Pl. cerv.* bij voorkeur deze stekeltjes vertoonen aan de uiterste punt, veelal in een kransje van 3, terwijl bij *Pl. pell.* steeds maar 1 of 2 stekeltjes zijn te vinden en dan niet aan den top, maar lager en verspreid langs de cystiden. Bovendien zijn deze orgaantjes zelf bij deze laatste veel slanker dan bij de eerste, waar ze bijna steeds een gezellig buikje hebben. Zooals ik al opmerkte, hield mijn hertenzwam zich op deze vruchtbare terreinen ook al niet aan de voorgeschreven maten. Exemplaren met een hoed van meer dan 20 cm. doorsnee waren er geen uitzondering, maar één knaap was er (in 1927), die, wat afmetingen betreft, zijn boekje al heel erg te buiten ging. Helaas vond ik hem in stukken en brokken geslagen (of getrapt), dicht bij een veelbetreden pad, maar de deelen van den hoed pasten nog vrij goed bij elkaar en toen bleek de hoed maar eventjes een middellijn te hebben van bijna 40 cm.!, terwijl er een fragment van den steel lag met een doorsnee van plm. 10 cm.! U zult 't met me eens zijn, dat dergelijke maten voor een hertenzwam ongehoord zijn. We zouden hier wel van een variëteit *colossus* of *robustus* kunnen spreken. Tot mijn spijt heb ik zulk een reus later niet weer kunnen vinden. (Wordt vervolgd).

Veendam.

G. D. SWANENBURG DE VEYE.

Aug. 1930.

LICHTEND HOUT.

Kort voor den jongsten Herfstdag kwam ik des nachts terug van ons bescheiden dorpskantoortje, waar postzendingen, telegrammen en telefoontjes ten dienste van ons vereenigingswerk steeds hulpvaardige handen vinden.

Bij het omslaan van een hoek zag ik op het eenzame paadje, dat naar mijn boschwoning voert, plotseling in het diepe duister voor mij een smeulende massa. Naderbij gekomen bleek 't te zijn een stapel wortelstruiken, opgetast tegen een schuurtje, dat nog even afstak tegen den donkeren hemel.

Hoewel ik terstond dacht aan, reeds vroeger enkele malen door mij waargenomen, lichtend zwamvlokweefsel van het *Geweizwammetje*, de *Honingzwam* of van de *Zwavelzwam*, zoo deed de uitgebreidheid en de sterkte van het licht mij toch nog zekerheidshalve even met de hand voelen, of ik mij niet vergiste, en of niet inderdaad de houtstapel aan 't smeulen was. Maar ik behoefde geen hulp te halen, en in rustige stilte kon ik blijven genieten van dit tooverachtige licht.

En daar, zoo eenzaam sturende en peinzende in den donkeren nacht, kon ik meer dan anders gevoelen, welk een magische invloed

dit geheimzinnige vuur-zonder-rook, met zijn kouden phosphor-glans, moet hebben gehad op onze eenvoudige voorouders, die het waarnamen onder omgevallen woudreuzen, die de aarde hadden opengescheurd.

Dit niet door menschenhanden ontstoken vuur moest worden voortgebracht door geheimzinnige wezens, om den nieuwsgierige in het verderf te lokken, of om onheil aan te kondigen.

Dat oeroude ontzag voor het ongewone, dat niet verklaard kon worden, klonk nog door in de mij eenige dagen later spontaan gedane vraag: „was U niet bang?” — Fungilore!

Den morgen na mijn nachtelijke waarneming vond ik spoedig — na welwillende toestemming van de eigenaars Meewese — in den stapel enkele struiken met goed ontwikkelde vruchtlichamen van het Gewei zwammetje (*Xylaria hypoxylon*).

Natuurlijk is dit geen bewijs voor mijn vermoeden, dat het mycelium van dit zwammetje het lichten veroorzaakte. En al had ik kunnen aantonen, dat al het lichtende hout door dit mycelium was doorwoekerd, dan nog zou niet bewezen zijn, dat dit mycelium zelf lichte, waar immers theoretisch de mogelijkheid bestaat, dat b.v. lichtende bacterieën optreden in een zeker stadium van het ontbindingsproces door mycelium.

De wortel-struiken kwamen uit een boschperk, dat verleden jaar was kaalgeslagen. Op en nabij dit perk was het licht mooi waar te nemen, voor zoover de vaak heldere maan de waarneming niet te veel stoorde.

Mejuffrouw C. Bastiaansen nam op mijn verzoek kort na mijn eerste waarneming met een zaktoestelletje een foto, maar ondanks 5 minuten belichten was op het negatief niets te bespeuren.

Ons medelid Boeree plaatste in een donkere kamer vóór het lichtende hout een bekertje, en trachtte, het schaduwbeeld daarvan te fotografeeren met behulp van een uitstekend toestel. Maar na 1½ uur belichting was op de voor het geheele spectrum gevoelige orthochromatische antihaloplaat na ontwikkeling niets te zien, hoewel de lens het licht goed doorliet en het matglas belicht werd. Bij een tweede proefneming werd het lichtende hout geplaatst op ongeveer 10 cm afstand van de lens en het chassis half geopend. Na 1½ uur belichting in een donkere kamer was op de gevoelige plaat slechts een zeer zwakke inwerking te bespeuren.

Een lichtend oppervlak van ongeveer 2 dm² werd in een donker laantje tot op 65 M. waargenomen.

Bij goed lichtende stukken was het mogelijk, letters op een cigarettendoosje te ontcijferen en den stand van den minuutwijzer op een horloge af te lezen.

Een door mij in de eerste dagen verkregen indruk, alsof het licht nu en dan in sterkte wisselde, maar dien ik aan mijn oogen toeschreef, werd door den heer H. W. Klerk de Reus later ook eens verkregen.

Droogte schijnt 't lichten spoedig te doen ophouden. Kort na 't rooien scheen het licht 't sterkst. De hak-plaatsen waren als met sterren bezaaid door de weggespatte, afgeslagen splinters. Niet-meer-lichtend hout was nog niet geheel vergaan. In enkele stronken werd papperig overblijfsel van hout lichtend gevonden.

De schors licht niet.

Het aangetaste hout laat hier en daar mycelium-woekering zien. Op nog niet geheel leeg gerooide gedeelten van het perk werden geen vruchtlichamen van het Gewei-zwammetje aangetroffen, wel in de nabijheid daarvan, op sommige plaatsen nog al talrijk. Dit behoeft niet te pleiten tegen het aannemen van dit mycelium als oorzaak van het lichten, want vóór het rooien van de wortelstronken was het perk een jaar lang onbeschaduwd geweest, had dus in een ongunstige omstandigheid verkeerd voor het ontwikkelen van vruchtlichamen.

Bij enkele proeven, die de heer Cl. de Loche Rambonnet nam, bleek een koolzuurstream het licht te dooven, maar gaf een zuurstofstream geen merkbare versterking.

Een stuk hout, dat tot op den bodem van een regenton was gezakt, bleef dagen lang onder water lichten.

Hoewel anderen en ik meenden, in den stapel hout eenige warmte te gevoelen, is het mij niet gelukt, met een gewonen thermometer temperatuurs verhooging waar te nemen.

Ik zond een paar stukjes lichtend hout naar ons medelid v. d. Lek. Deze vond daarin vrij veel rhizomorphen (harde, dikke mycelium-strengen) van *Armillaria mellea*, en hij acht 't dan ook waarschijnlijk, dat deze het lichten veroorzaakten.

Vast staat thans dus wel, dat in de partij wortel-stronken ten minste twee soorten mycelium aanwezig moeten zijn geweest: dat van de Honingzwam, door den heer Van der Lek gevonden, en dat van het Geweizwammetje, dat gewoekerd moet hebben *in* de stronken, waarop deze vruchtlichamen werden gevonden. Van beide paddenstoelen wordt vermeld, dat het mycelium lichtverschijnselen kan geven.

Het is mij niet bekend, of over het lichten van mycelium reeds veel is geschreven en of o.a. onze eenvoudige proeven reeds vroeger en beter zijn genomen. Maar al ware die het geval, wij danken dan toch aan die mogelijke herhaling enkele genotrijke uren. En met ons zijn meer natuurliefhebbers onder de bekoring gekomen van dit geheimzinnig lichten in het nacht-stille woud, vooral bij het in duisternis loopen over den omwoelden boschgrond, waardoor de poëzie der waarneming voor de speurders werd verhoogd.

Ulvenhout.

G. C. A. FABIUS.

Begin Wijnmaand 1930.

BOEKBESPREKINGEN.

Pilzmerkblatt, bearbeitet im Reichsgesundheitsamt unter mitwirkung des Botanischen Museums in Berlin-Dahlem und der Deutschen Gesellschaft für Pilzkunde. Ausgabe 28, mit 57 farbigen und 1 schwarzen Abbildung. Berlin. Julius Springer, 1928. 0,90 Mark.

Zeer belangrijk wijkt deze laatste uitgave van het alom bekende Merkblatt af van de vorige uitgave (1924). Thans is het blad in boekvorm uitgegeven met de afbeeldingen niet meer op een afzonderlijke plaat, maar tusschen den tekst. Deze laatste is belangrijk uitgebreid evenals het aantal der afbeeldingen. Over het geheel zijn deze wel geschikt een indruk van de paddenstoelen in kwestie te vormen. Zooals vanzelf spreekt, is bijzondere nadruk gelegd op de giftige zwammen. Als zoodanig worden genoemd: *Amanita phalloides*, *verna*, *virosa*, *mappa*, *muscaria*, *pantherina*, *regalis*; *Inocybe Patoaillardii*; *Russula emetica*, *sardonina*, *rubra*; *Tricholoma sulfureum*; *Boletus Satanas*. *Lactarius torminosus* wordt alleen na afkoken genietbaar genoemd, evenals *L. rufus*. Niet meer als giftig aangenomen worden *Cantharellus aurantiacus* (van geringe waarde), *Hypholoma fasciculare* (ongenietbaar); *Boletus felleus* (ongenietbaar); en *Scleroderma* (jong eetbaar, oud schadelijk voor de gezondheid.)

Zekerheidshalve wordt gewaarschuwd voor *alle* boleten met roode poriën. *Boletus luridus* wordt verdacht genoemd; Morieljes worden zonder, *Gyromitra* en *Helvella*, na afkoken eetbaar genoemd.

Na een korte inleiding omtrent 't wezen der paddenstoelen worden 63 der meest bekende eetbare en giftige soorten beschreven, terwijl een hoofdstuk over paddenstoelen als voedingsmiddel en giftige paddenstoelen het werkje besluit.

Voor beginners is dit ongetwijfeld een zeer aan te bevelen, uiterst goedkoop werkje. M.

Wandplaat: *de Groene Knolamaniet*, door M. en F. Kallenbach.¹⁾

Wanneer men kennis neemt van de vele ernstige vergiftigingsgevallen en vooral van die met doodelijken afloop, dan zou men — zelfs als eter van paddenstoelen — er bijna toe kunnen komen,

¹⁾ Wandtafel-Serie essbarer und giftiger Pilze. Tafel I. Der grüne Knollenblätterpilz (*Amanita phalloides*) in verschiedener Färbung und in allen Entwicklungsstufen.

Bearbeitet, herausgegeben und verlegt von M. und F. Kallenbach, Darmstadt, Schriftleiter und Herausgeber der Zeitschrift für Pilzkunde (Organ der deutschen Gesellschaft für Pilzkunde, Darmstadt).

Merkblatt zur Tafel I.

om propaganda te maken tegen het eten van paddenstoelen.

M. E. Martin-Sans kreeg over de jaren '28 en '29 kennis van 21 sterfgevallen, alleen in Frankrijk¹⁾).

Prof. Dr. Dittrich telde in 1915 in Duitschland 248 vergiftigingsgevallen met 85 sterfgevallen²⁾).

Maar ofschoon zulke groote aantallen slachtoffers tot ernstig nadenken stemmen, van een propaganda tegen het eten van paddenstoelen is toch geen heil te verwachten, zij zou haar doel nooit bereiken en vermoedelijk slechts bewerken, dat meer doeltreffende maatregelen zouden worden nagelaten.

Ook op dit gebied zal de onderzoekende menschelijke geest niet worden tegengehouden door gevaren.

Zelfs de felle bestrijdingswijze van den Franschen Dr. Locard, die een zeker aantal voormannen in de Mycologie zou willen laten fusileeren³⁾ zou wellicht maar tijdelijk wat helpen.

Al zou 't onmogelijke mogelijk blijken en 't daadwerkelijk gelukken, 't eten van paddenstoelen te doen eindigen, over 20, 30 jaar zou 't weer beginnen, en 't dan levende geslacht zou dan eveneens opnieuw moeten beginnen met het opdoen van ervaring in een harde leerschool.

Daarom is het nuttiger, alom te wijzen op de groote gevaren, die aan 't eten van paddenstoelen verbonden kunnen zijn, en kennis te verspreiden omtrent de giftige en de eetbare paddenstoelen. Dus niet overal aanplakken: „eet geen paddenstoelen!“, maar wel: „eet geen paddenstoelen, die niet gezocht zijn door een ter zake deskundige!“

Ik liet bij het bovenstaande niet eens mede tellen de overweging, dat met de niet-geplukte eetbare paddenstoelen zeer veel voedsel ongebruikt verloren gaat.⁴⁾

Indien deskundigen op verschillende gebieden dit vraagstuk nader gingen bestudeeren, dan zou de beteekenis van paddenstoelen als volksvoedsel wellicht nog sterk kunnen worden vergroot, ook voor ons land.

Evenmin bracht ik in rekening het groote genot, dat het zoeken van eetbare paddenstoelen den natuurliefhebber kan schenken.⁵⁾ Maar als 't eten van paddenstoelen toch niet kan worden tegengegaan, dan zullen ook deze twee factoren steun geven aan het streven, om op dit gebied kennis te verspreiden.

¹⁾ Bull trim d.l. Soc. Myc. de France, tome XLVI 8 août '30.

²⁾ Merkblatt zur Tafel I.

³⁾ „J'amerais assez que l'on fusillait, pour l'exemple, un certain nombre des maitres de la mycologie.

⁴⁾ In Heft 8—10 van dit jaar van het Zeitschr. für Pilzkunde deelt de Inspecteur van de Markthallen te Chemnitz mede, dat aldaar in '29 verkocht zijn ruim 61.000 kg paddenstoelen van verschillende soorten, voor een waarde van bijna 123.000 R.M.

⁵⁾ Zie „Fungus“, le jrg., No. 2, blz. 18.

Maria en Franz Kallenbach, Darmstadt.
De gevaarlijkste giftige paddenstoel: de Groene knolamaniet (*Amanita phalloides*).

Eén der zeer goede middelen, om althans de ernstigste vergiftigingsgevallen tegen te gaan, is het verkrijgbaar stellen van goede afbeeldingen van de gevaarlijkste soorten.

M. en F. Kallenbach bereiden de uitgave voor van ten minste 17 wandplaten. Die met de Groene knolamaniet is reeds verschenen, als mede het daarbij behorende Merkblad.

Uit den hierbij gevoegden, tot op ongeveer $\frac{1}{5}$ verkleinden, zwartdruk kan men eenig denkbeeld verkrijgen van deze eerste wandplaat. Op onze 14e Tentoonstelling zal zij zelf te zien zijn. Ik geloof, dat deze mooie uitgave zeer veel nut zal stichten, en acht het begrijpelijk, dat verschillende hooge autoriteiten in Duitschland, o.a. Ministers van Onderwijs, aanraden haar aan te schaffen voor scholen enz. (Prijs 6 Mark).

De redactie van „Fungus” verleent gaarne hare medewerking voor het bestellen van deze nuttige wandplaat. F.

VONDSTEN IN DE PERS.

De Groene knolzwam.

In *Het Volk* van 28 Aug. j.l., 4e bl., schreef ons medelid Broekhuizen een artikeltje over de Groene knolzwam, waarin hij ernstig aanspoort, om zonder goede kennis geen paddenstoelen te eten.

„Inlichtingen over paddenstoelen, over eetbaarheid en giftigheid verstrekt de Natuurwetenschappelijke Dienst van het Instituut voor Arbeidersontwikkeling (Adres: Oosterstraat 16, Baarn).”

Paddenstoel-vergiftigingen.

In „*de Wandelaar*” van Sept. '30 schreef A. D. Bruin een artikel *Paddenstoelvergiftigingen* verlucht door 4 prachtfoto's van de bekende fotografen N. Tinbergen en C. A. van der Gen.

De schrijver behandelt de voornaamste giftige soorten en spoort natuurlijk aan, om alleen paddenstoelen te eten, die men met 100% zekerheid kent. Aan het slot komt hij op voor de vergiftige paddenstoelen, die geen wanklank vormen in de harmonie der natuur.

Elders werden in dit nummer van „*de Wandelaar*” berichten opgenomen over paddenstoel-vergiftigingen.

Aan de lezers van „*Fungus*” hadden wij daarvan nog niet medegedeeld het bericht in het *Utrechtsch Dagblad*, dat in het begin van Augustus te Lützen bij Leipzig 10 personen vergiftigd werden door zelf gezochte paddenstoelen, waarvan 3 overleden.

PADDENSTOELLEN IN ENGELAND.

Toen ik de laatste twee weken van Augustus in Sussex doorbracht, in de buurt van Hastings, Eastbourne, Battle enz., viel het me op, dat daar zoo weinig zwammen te vinden waren, vooral in tegenstelling met wat we in Brabant gezien hadden. Ofschoon ook daar een rijke regenperiode aan mijn komst voorafging (stellig wel niet zoo nat als ten onzent, getuigen de kleur der weiden en de stand van den oogst), zag ik er zoo goed als geen boleet, geen honingzwam, geen weidekringzwam; alleen een paar melkzwammen, wat stuifzwammen, enkele amanieten (*A. rubescens*) een paar *Russula*'s, een enkele parasolzwam en een exemplaar van de zadelzwam. Een keer rook ik er een stinkzwam.

Ik was er als host, een semi-official, in een Guesthouse van de Holiday Fellowship en op de dagtochten had ik gelegenheid bij de gasten belangstelling te wekken voor de paddenstoelen. Het viel mij op, dat bij deze menschen de kennis ook zeer gering was: niemand van de tachtig wandelaars, toch allemaal beschaafde lui, waaronder nog al onderwijzsmenschen, had ooit een zadelzwam gezien, noch kende den naam *Dryad's saddle*; niemand kende het boekje *Toadstools at Home*, een van Gowan's Nature Books, dat

ik bij me droeg en dat aardig dienst deed; telkens vroeg men me, of dat nu een mushroom of een toadstool was, alsof dat de twee eenige soorten waren, en bij zeer velen bleek niet anders dan vrees te bestaan. De eerste vraag was altijd: „Poisonous?”

In de groentewinkels daar aan de Zuidkust miste ik ook de champignons, die ik verleden jaar in Cambridge gezien had. Is het misschien een der Fungus-lezers bekend, of Zuid-Engeland niet zoo rijk is aan zwammen, mogelijk door de kalk? En of ze daar ook minder worden gegeten dan in andere deelen van Engeland?

W. LOUWAARS.

WAARNEMINGEN.

Een nieuwe vezelkop.

Ons medelid Schweers vond in de Bergerduinen een Vezelkop (*Inocybe ammophila* (Atkinson) [In. *serotina* (Peck)]).

Deze vezelkop is nu voor 't eerst voor Europa geregistreerd De determinatie dankt de heer Schweers aan R. Heim, specialiteit in *Inocyben* te Parijs (zie 2 jrg., blz. 16).

Verder had hij het geluk, op 4 Oct. j.l. in het Ruurlosche Bosch een mooi exemplaar van *Fomes lucidus*, de zg. Lakzwam te vinden, aan de wortels van een beuk.

*Jeugdlichaam van de Peperbus (*Myxostoma coliformis*).*

Ons medelid v. Eijndhoven en ondergeteekende zijn sedert eenige jaren bezig, om van de door ons gevonden exemplaren van het genus *Geaster* ook zooveel mogelijk de jeugdvormen van deze interessante zwammengroep te verzamelen. Wij doen dit vooral, omdat over het algemeen deze jeugdvormen onbekend zijn. Wij hoopten al een tijd op den jeugdvorm van de Peperbus maar elk jaar waren, wij te laat. Ook dit jaar, 5 Sept., gingen wij weer eens kijken. De Peperbus was er, 4 versche exemplaren, doch geen jeugdvorm. Weer waren wij te laat: 23 Sept. moest ik toevallig in de buurt van de vindplaats zijn, en ik kon de verleiding niet weerstaan, om eens even te gaan zien. Dertien exemplaren Peperbus en daar tusschen een Aardappelbovist (*Scleroderma vulgare*). Weer niets en ik wreef mijn handen, niet van plezier maar door het pijnlijke branden der brandnetels. Ik was een honderd meter doorgelopen, toen ik ineens de ingeving kreeg, „wat moet die Aardappelbovist tusschen die *Myxostoma*'s. Ik terug, en zie: het was geen bovist, doch de jeugdvorm van *Myxostoma coliformis*. Onnoodig te zeggen dat ik geen last meer van brandnetels had.

Bij nadere beschouwing leek de jeugdvorm in het geheel niet op *Scleroderma vulgare*. Alleen de hoofdvorm kwam er mee

overeen. Het geheel was vleeziger en had tamelijk groote vlokken of schubben over den geheelen bol verspreid, De aanhouder wint.¹⁾
Haarlem, Oct, '30, H. BOTING.

BIJDRAGEN VOOR DE PHAENOLOGIE,

II

Wij vonden: Eén exemplaar van de prachtig blauw-violette *Leptonia euchroa* (vierde vindplaats in dit bosch).

Enkele exemplaren van de purperroode Gordijnzwam (*Cortinarius bolaris*).

Een exemplaar van de Gordijnzwam *Telamonia torva*.

Een groepje van de mat-tinkleurige *Hygrophorus irrigatus* [= *H. unguinosus* (Oudemans) ?]. Enkele exemplaren van *Lactarius uvidus*, waarvan het melksap spoedig violet kleurt.

Twee exemplaren van de *zeer* zeldzame Edele bloedchampignon (*Psalliota haemorrhoidaria*) dicht bij de eerste vindplaats, onder sparren. Van deze champignon wordt alles bij beschadiging bloedrood, De warmte was toen al ingetreden.

Wij vonden verschillende exemplaren van de Stinkende *Russula* (*R. foetens*), die niet verspreidden den „zeer onaangenaamen walgelijken geur" (Cool en v, d. Lek), maar naar blauwzuur riekten, Bigeard en Guillemain gaven uitkomst: 't was *Russula subfoetens*.

Veel *Amanita spissa* tegelijk met exemplaren van de Panteramaniet (*Amanita pantherina*) zoodat het onderscheid tusschen beide, bijna als twee droppels water op elkander gelijkende, mooie paddenstoelen goed was te vinden.

Nog al veel Sterzwanmetjes (*Nyctalis asterophora*) op rottende Grofplaat *Russula* (*Russula nigricans*),

In 't eind van Augustus troffen wij aan veel exemplaren van de Truffelknodszwam (*Cordyceps ophioglossoides*), parasiteerend op de korrelige Hertentruffel (*Elaphomyces muricatus*), die wederom op haar beurt klaploopt op de wortels van eiken.

Een ons onbekende witte wasachtige zwam, die op grassprietjes en andere lage stengeljes gevormd was, is naar onzen conservator opgezonden,

De heer Ligtenberg vond in het Mastbosch: een paar exemplaren van *Tricholoma argyraceum*, die veel gelijkt op de meer algemeene Grijze Ridderzwam (*Tricholoma terreum*); alsmede op een rotten beukentak twee exemplaren van de wellicht nog niet in Nederland gevonden *Pluteus chrysophaeus*.

¹⁾ Door dezelfde dwingende reden als in de noot op blz. 36 is opgegeven kan de redactie helaas de foto van deze vondst niet opnemen,

Ik zelf had het voorrecht, tweemaal een exemplaar te vinden van den Purperroode Boleet (*Boletus versicolor*,¹⁾ waarvan het helle geel van de gaatjes zoo mooi harmonieert met het purper van den hoed.

Mede namens de andere speurders,

Ulvenhout,

G. C. A. FABIUS

Begin Herfstmaand 1930.

MEDEDEELINGEN VAN HET BESTUUR.

Ontvangen boekwerk.

Van ons vroeger medelid H. van Booven te Hilversum, die steeds belang blijft stellen in onze Vereeniging, ontving de Bibliotheek ten geschenke het nieuwe boek van R. Crawshay, „The Spore ornamentation of the Russulas”. Ook op deze plaats wordt den gever dank gebracht voor zijne schenking.

Lijsten voor aantekeningen.

De lijsten voor het aantekenen van gevonden paddenstoelen, bedoeld in de Mededeeling van het Bestuur in „Fungus”, 2e jg., No. 1, zijn niet meer voorradig, zoodat de secretaris tot zijn leedwezen alleen in staat is, de lijst der in Nederland gevonden hoogere zwammen in boekvorm te zenden, welke veel vollediger is, doch minder ruimte heeft voor aantekeningen.

Het Bestuur overweegt een herdruk, maar de kosten hieraan verbonden zijn zeer groot.

Nieuwe leden.

Onze Vereeniging had het voorrecht, de onderstaande nieuwe leden tot zich te zien komen:

Mej. H. C. van de Pavord Smits, Leiden; Mej. H. Bouwens, Nijmegen; Mevr. J. E. Cremers-Kleyn van Willigen, 's-Graveland; G. G. Florijn, Amsterdam; J. C. Boswijk, Den Dolder; F. H. Maschhaupt, Alkmaar; H. A. Schreuder, Voorburg; W. H. de Wette, Huizen (N - H); Dr. A. C. Oudemans, Arnhem; Dr. R. v. d. Wijk, Helpman, Groningen; A. H. Ph. Hoogesteger, Hilversum; A. W. E. Moll, Baarn; L. E. Steenhuizen, Steenwijk; Mej. H. Teilander, Hilversum; Mevr. de Wed. N. J. Engelberts- Fabius, Arnhem; Mej. Dr. M. P. Löhms, Wageningen; Ir. L. C. Geerling, Wageningen; Mevr. M. Beukema-Goudsmit, Hoogezand; Dr. J. Temminck Groll, Amsterdam; Ir. Emile Tilemans, Mechelen (België); Mej. M. S. J. Ledeboer, Baarn; A. van Herwijnen, St. Pancras; G. A. Lewin, 's Hertogenbosch

In de vorige opgaven zijn bij vergissing niet opgenomen de nieuwe leden L. W. C. Gaymans, Elst (Betuwe) en Dr. S. Broekhuizen, Baarn.

¹⁾ Zie le Jrg, blz. 25.

Ons medelid Mej. Dr. L. C. Doyer, Wageningen liet zich inschrijven als *Donatrice*, welk blijk van belangstelling in onze Vereeniging bijzonder op prijs wordt gesteld.

MEDEDEELINGEN VAN DE TENTOONSTELLINGSCOMMISSIE.

De 14e Tentoonstelling.

Ondanks regen in overvloed in September bleef de rijke herfstbloei van paddenstoelen in de tweede helft van September uit. Steeds ongunstiger berichten kwamen tot ons. Van 17 personen uit verschillende deelen des lands hadden wij spoedberichten gevraagd. Op een paar uitzonderingen na waren die berichten zeer ongunstig. Uit Nijmegen, vanwaar 't leeuwendeel van de paddenstoelen had moeten komen, was het eerste alarm bericht reeds veertien dagen te voren binnengekomen en de toestand aldaar was in 't geheel niet verbeterd.

Onder die omstandigheden gevoelden wij ons niet gerechtigd om de tentoonstelling te laten doorgaan en besloten wij haar uit te stellen tot 1, 2 en 3 Nov. a.s.

Met behulp van het steeds welwillende persbureau van M. S. Vaz Dias in Amsterdam, met telegrammen, telefoontjes, brieven, alsmede met gedrukte briefkaarten hebben wij getracht, alle leden en belangstellenden tijdig met het uitstel in kennis te stellen.

Van enkele zijden werd ons gevraagd, of het wel verstandig was, de tentoonstelling heelemaal te verschuiven naar het begin van November. Wij hebben geantwoord: niet verstandig, maar wel noodzakelijk door het niet vroeger beschikbaar zijn van de Tentoonstellingslokalen.

Het is hier niet de plaats, om diep in te gaan op het phaenologische verschijnsel, dat ondanks schijnbaar gunstige weersgesteldheid de normale herfstbloei achterwege bleef, zoowel in de groote verscheidenheid van soorten als in de hoeveelheden, maar toch willen wij even de aandacht vestigen op de mogelijkheid, dat de buitengewoon rijke zomerbloei, met vervroegde verschijning van enkele soorten, het mycelium zoodanig heeft uitgeput, dat de normale herfstbloei vertraagd is geworden. In dit verband viel ons op, dat de minst ongunstige berichten kwamen van de droogste vindplaatsen, dat is dus van de plaatsen, waar het mycelium vermoedelijk het minst gewerkt heeft in den afgelopen zomer.

Bij onze teleurstelling hebben wij den troost, dat wij slachtoffers zijn van een verschijnsel, dat aan de phaenologen veel stof tot studie zal bieden.

Als de nachtvorsten niet alles vernietigen, dan hebben wij hoop, dat de vertraging van den bloei ons ten goede zal komen in het laatst van October.

Mogen wij onze leden en de belangstellenden in onze tentoonstelling dringend verzoeken, om in elk geval zooveel mogelijk te zenden, véél soorten maar ook véél van elke soort. Als dat geschiedt, dan kunnen de verschillende vindplaatsen elkaar aanvullen. Een paddenstoelententoonstelling komt niet tot haar recht met b.v. 1 exemplaar van een zeker aantal soorten, maar er moeten zeer veel soorten aanwezig zijn en bij voorkeur in overvloed, om de dikwerf groote verschillen in kleur, grootte enz. van eenzelfde soort te kunnen laten zien, om de beste exemplaren te kunnen uitzoeken, om te kunnen verspreiden, en ten slotte ook ten bate van de andere afdelingen van onze tentoonstelling.

Voor de noodige gegevens mogen wij korthedshalve verwijzen naar „Fungus”, 2e jrg., No. 2, blz. 20.

Hierbij ingesloten hebben wij het genoegen, aan leden en belangstellenden het programma aan te bieden.

Excursie.

Op Zondag 2 November wordt een groote excursie gehouden naar het bekende Reichswald bij Kleef. Veel paddenstoelen, prachtige boswandeling, schitterende vergezichten! Vertrek Hunerpark 9½ uur, terug plm. 5 uur. Wandeltijd 4½ uur. Boterham meenemen.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Cursus „Broekhuizen” over Paddenstoelen.

Het Bestuur van de Volksuniversiteit-Amsterdam verzocht ons, de aandacht te vestigen op een cursus, die ons medelid Dr. S. Broekhuizen, Ass. a.h. Centraalbureau voor Schimmelcultures te Baarn, zal houden over Paddenstoelen.

De cursus bevat 5 lessen met lichtbeelden en een excursie, zij wordt gegeven op Donderdagavond en vangt aan 16 October, in de Gemeentelijke Universiteit, Oudemanhuispoort. Kaarten zijn verkrijgbaar à f2,10, f3,10, f4,10 en f5,10 (naar keuze en draagkracht van den hoorder).

Wij voldoen bij deze gaarne aan dit verzoek.

Met het oog op den gewenschten spoed hebben wij aan het Bestuur voornoemd een adreslijst gegeven van ruim 50 onzer leden, die in en om Amsterdam wonen, teneinde het in staat te stellen, die leden tijdig een desbetreffend rondschrjven te zenden.

Overcomplete afleveringen van „Fungus”.

Met het oog op het sterk toenemen van het ledental verzoeken wij vriendelijk, om terugzending van afleveringen van dezen jaargang, die nog geen goed plaatsje mochten hebben gevonden. Het zou ons aangenaam zijn, als wij elk nieuw lid in het bezit van de verschenen nummers van den loopenden jaargang konden stellen.